

April 2023

Fakta om taxameter- og tilskudssystemet

Taxameter- og tilskudssystemet til de gymnasiale fuldtidsuddannelser består overordnet af to dele: Grundtilskud og aktivitetsafhængige tilskud. Grundtilskuddet tildeles pr. institution, og de aktivitetsafhængige tilskud pr. årselev. Grundtilskuddene udgør ca. 7% af den samlede finansiering af de almengymnasiale uddannelser, og de aktivitetsafhængige tilskud udgør de resterende ca. 93%. Taksterne fastsættes politisk i forbindelse med de årlige finanslove. Dermed er takstfastsættelsen uafhængig af den enkelte institutions konkrete udgiftsdispositioner og omkostningsforhold.¹

Formålet med dette notat er at anskueliggøre, at det samlede taxameter- og tilskudssystem er sammensat og komplekst og et resultat af politiske beslutninger truffet over tid i forskellige sammenhænge. Dertil kommer, at eftersom taksterne fastsættes politisk, er takstfastsættelsen uafhængig af den enkelte institutions konkrete udgiftsdispositioner og omkostningsforhold. Derfor er det problematisk, hvis man i en justering af taxametersystemet udelukkende fokuserer på at harmonisere enkeltelementer.

I det følgende redegøres for de forskellige tilskud. Det skal i den forbindelse bemærkes, at der i disse år er et midlertidigt løft af undervisningstaksten til de gymnasiale uddannelser. Med finansloven for 2021 blev der således afsat 220 mio. kr. årligt i perioden 2021-2024 til et løft af taxametertilskuddene. Løftet svarer til en tilbageførsel af besparelserne fra omprioriteringsbidraget for 2019. Det forhøjede tilskud udmøntes på undervisningstaxameteret, som i 2021 blev opjusteret med 2,8%. Medmindre andet besluttet, bortfalder taxameterløftet ved udgangen af 2024.

Grundtilskud

Grundtilskuddet til institutioner for almengymnasiale uddannelser (stx og hf) dækker over følgende tilskud:

- Et basisgrundtilskud, som delvist afhænger af antal årselever
- Et fast geografisk grundtilskud
- Et fast uddannelsestypetilskud til institutionens først etablerede fuldtidsuddannelse

¹ [Børne- og Undervisningsministeriet 2020: Analyser og kortlægninger i eftersynet af taxameter- og tilskudssystemet](#)

- Et fast uddannelsesstypetilskud til den anden etablerede fuldtidsuddannelse
- Et udkantstilskud til institutioner i tyndt befolkede områder
- Et fast tilskud til institutioner, der udbyder International Baccalaureate (IB) eller European Baccalaureate (EB), som er dyrere at drive pga. indholdsmæssige krav.

Alle institutioner for almengymnasiale uddannelser modtager basisgrundtilskud, geografisk grundtilskud og første uddannelsesstypetilskud. Anden uddannelsesstypetilskud udbetales udelukkende, hvis der er mere end 40 grundlagsårselever pr. uddannelse. De øvrige tilskud er særtilskud.

Tabellen herunder viser størrelsen på de forskellige tilskud, fordelt på de fire gymnasiale uddannelser. Som det fremgår, er der tilskud, som alene gives til de almengymnasiale uddannelser, og tilskud, som alene gives til de erhvervsgymnasiale uddannelser. Desuden er der forskel på tilskuddenes størrelse. De respektive tilskud er resultatet af politiske beslutninger, truffet på forskellige tidspunkter og i forskellige sammenhænge.

Table 1: Grundtilskud til de gymnasiale uddannelser

	Stx	Hf	Htx	Hhx
Basisgrundtilskud	Op til 0,9 mio. kr.	Op til 0,9 mio. kr.	Op til 1,7 mio. kr.	Op til 1,7 mio. kr.
Geografisk grundtilskud	1,0 mio. kr.	1,0 mio. kr.	1,0 mio. kr.	1,0 mio. kr.
Uddannelsesstypetilskud – 1. uddannelse	Op til 1,6 mio. kr.	Op til 1,6 mio. kr.	-	-
Uddannelsesstypetilskud – 2. uddannelse	Op til 0,2 mio. kr.	Op til 0,2 mio. kr.	-	-
Tilskud til institutioner, der udbyder IB/EB	Op til 0,7 mio. kr.	Op til 0,7 mio. kr.	-	-
Udkantstilskud (afhænger af forskellige kriterier for hhv. stx og htx/hhx)	Op til 2,8 mio. kr. + 500.000 kr. i 2019-23	-	229.200 kr. + 840.000 ² kr. hvis <430 elever 2019-22	229.200 kr. + 840.000 ² kr. hvis <430 elever 2019-22
Grundtilskud til institutioner med kostafdeling	0,4 mio. kr.	0,4 mio. kr.	0,4 mio. kr.	0,4 mio. kr.
Lokalskoletillæg (gives hvis særlige betingelser er opfyldt)	-	-	Op til 1,9 mio. kr.	Op til 1,9 mio. kr.
Kombinationsskoletillæg (gives hvis særlige betingelser er opfyldt)	-	-	Op til 1,9 mio. kr.	Op til 1,9 mio. kr.
Byskoletillæg (gives hvis særlige betingelser er opfyldt)	-	-	Op til 1,9 mio. kr.	Op til 1,9 mio. kr.

² I 2023 er puljen til små erhvervsskoler tredoblet, men vi kender endnu ikke udmøntningen.

Kilde: Forslag til Finansloven for 2023 fra marts 2023, § 20.48 (almene gymnasier) og § 20.38 (erhvervsgymnasier). Udover ovenstående gives et grundtilskud af varierende størrelse til gymnasier i fredede bygninger.

Udkantstilskud

Både almene gymnasier og erhvervsskoler kan modtage udkantstilskud, men de to udkantstilskud er indført på forskellige tidspunkter og i forskellige sammenhænge, og kriterierne for at blive berettiget hertil og størrelsen på tilskuddene er forskellige.

Udkantstilskuddet til *stx* udbetales, hvis følgende to betingelser er opfyldt:

- Gymnasiet har under 430 *stx*-årselever.
- Der er over 20 km til nærmeste gymnasium fra gymnasiets matrikel, eller der er elever på gymnasiet, som får over 20 km i skole, hvis gymnasiet lukker.

Udkantstilskuddet udbetales som 57.740 kr. ganget med differencen mellem institutionens antal årselever og de 430 årselever, der er sat som grænsen (dog maks. 2.758.323 kr. i 2019-23 og maks. 13.230 kr. pr. *stx*-grundlagsårselev). Dermed fungerer tilskuddet som en slags skyggetaxameter, forstået som et taxameter, som kompenserer for det tilskud, institutionen ville have fået, hvis den havde haft 430 elever.

Tilskuddet blev med finansloven for 2019 midlertidigt forhøjet med 0,5 mio. kr. i perioden 2019-2022, og den midlertidige forhøjelse af udkantstilskuddet er også forlænget til og med 2023, men står herefter til at udløbe.

Udkantstilskuddet til de *erhvervsrettede uddannelser* udbetales, hvis institutionen er placeret i en udkantskommune. En kommune defineres som en udkantskommune, hvis den opfylder to kriterier:

- Kommunen er blandt den halvdel af landets kommuner, som har den laveste befolkningsandel i bymæssig bebyggelse.
- Kommunen er blandt den halvdel af landets kommuner, som har den laveste befolkningstilvækst blandt de 15-24-årige.

Der tildeles forskellige beløb i udkantstilskud til de forskellige erhvervsrettede uddannelser. De erhvervsgymnasiale udbud får 229.200 kr. i tilskud. I 2019-22 tildeles endvidere et særtilskud til små erhvervsskoler i udkantskommuner på ca. 840.000 kr. om året. I 2023 er dette tilskud tredoblet. Tilskuddet genberegnes årligt. I 2020 fik 12 institutioner tilskuddet, hvoraf fem institutioner udbyder gymnasial uddannelse.

Forskellen i tildelingskriterier og beløbsstørrelse medfører, at en højere andel af erhvervsgymnasierne får tildelt udkantstilskud, men på et lavere niveau end de almene gymnasier. I 2021 blev der udmøntet 39,4 mio. kr. til over 124 erhvervsrettede udbud, hvoraf 41 var

erhvervsgymnasiale. De almene gymnasier modtog 84 mio. kr. til 28 institutioner.

Aktivitetsafhængige tilskud

Det aktivitetsafhængige tilskud til de gymnasiale uddannelser består af seks takster:

1. En undervisningstakst: Et tilskud til de direkte undervisningsrelaterede udgifter, dvs. lærerløn, undervisningsudstyr mv.
2. En bygningstakst: Et tilskud til kapitaludgifter ved selvejende institutioner og til bygningsvedligehold.
3. En fællesudgiftstakst: Et tilskud til udgifter til ledelse, administration, rengøring, opvarmning m.v.
4. En færdiggørelsestakst: Et tilskud der gives, når en elev har bestået sine eksaminer. Formålet er at øge institutionernes økonomiske incitament til at mindske frafaldet.
5. En tillægstakst for A-niveau-fag: Et tilskud der gives, når en elev består et af fagene fysik, kemi, biologi, musik, bioteknologi og geovidenskab på A-niveau på stx. Formålet er at øge institutionernes økonomiske incitament til at oprette udvalgte fag på A-niveau.
6. Et socialt taxameter: Et tilskud til institutioner med en høj andel frafaldstruede elever.

Taxametrene fastsættes på de årlige finanslove og er således kun bundet et år ad gangen på nær det sociale taxameter, som udstedes for tre år ad gangen. Tabellen herunder viser de aktuelle takster fordelt på de fire gymnasiale uddannelser.

Tabel 2: Undervisningstakster til de gymnasiale uddannelser

	Stx	Hf	Htx	Hhx
Undervisningstakst pr. årselev	57.240 kr.	68.300 kr.	63.470 kr.	55.400 kr.
Bygningstakst pr. årselev	8.260 kr.	9.520 kr.	10.160 kr.	5.410 kr.
Fællesudgiftstakst pr. årselev	6.690 kr.	8.580 kr.	7.660 kr.	5.430 kr.
Færdiggørelsestakst pr. student	13.500 kr.	9.650 kr.	20.570 kr.	14.020 kr.
Takst for A-niveau-fag pr. bestået elev	11.180 kr.	-	-	-
Samlet tilskud pr. årselev³	76.690 kr.	91.225 kr.	88.147 kr.	70.913 kr.
Tilskud til et helt elevforløb	230.070 kr.	182.450 kr.	264.440 kr.	212.740 kr.
Socialt taxameter	Tre takster: 1) 4.860 kr. 2) 5.400 kr. 3) 5.830 kr.	Tre takster: 1) 4.860 kr. 2) 5.400 kr. 3) 5.830 kr.	Tre takster: 1) 4.860 kr. 2) 5.400 kr. 3) 5.830 kr.	Tre takster: 1) 4.860 kr. 2) 5.400 kr. 3) 5.830 kr.

Kilde: Forslag til Finansloven for 2023, Marts 2023

Det skal bemærkes, at der i disse år, som omtalt i indledningen, er et midlertidigt løft af undervisningstaksten til de gymnasiale uddannelser.

Undervisningstakst

Som det fremgår af tabel 2, gives den højeste undervisningstakst pr. årselev til hf, efterfulgt af htx. Stx får den tredjehøjeste undervisningstakst, og hhx får den laveste takst. I en analyse fra 2007 udarbejdet af Undervisningsministeriet og Finansministeriet konkluderes det, at ”De centralt fastsatte krav til stx-, hhx- og htx-uddannelsernes indhold, omfang og gennemførelse og de aftalemæssige krav og regler vedr. underviserens arbejdstid og –tilrettelæggelse er ganske komplekse. Dette betyder, at en sammenligning af krav, regler og aftaler på tværs af hhx, htx og stx er vanskelig, og at der må tages passende forbehold.”⁴ Om end der siden 2007 er sket en ensretning af arbejdstidsreglerne og en vis harmonisering af taksterne for hhx og stx, som der kort redegøres for nedenfor, er det Danske Gymnasiers vurdering, at der fortsat er tale om et meget komplekst regnestykke.

Takstforskellen mellem hhx og stx var oprindelig væsentligt større. Det skyldtes ifølge Undervisningsministeriet forskellige overenskomster på det almene og det erhvervsgymnasiale område, og kravet om udbud af naturvidenskabelige fag på stx.⁵ Den del af takstforskellen, som ikke

³ Færdiggørelsestaxameter er vægtet 1/3 for stx, htx og hhx, og vægtet 1/2 for hf. For stx er A-fagstilskuddet pr. stx-elev regnet således: Der gives 11.180 kr. pr. elev, der færdiggør et fag blandt en række A-niveau-fag på stx. I 2021 blev fagene fuldført 11.180 gange, hvilket svarer til, at gymnasierne modtog ca. 120,3 mio. kr. i A-fags tilskud. I 2021 var bestandstallet 78.964 på stx. Hvis beløbet indgik i det samlede undervisningstaxameter, ville det give ca. 1.500 kr. pr. årselev.

⁴ [Undervisningsministeriet og Finansministeriet 2007: Analyse af økonomien på hhx- og htx-uddannelserne og sammenligning af økonomiske vilkår på de gymnasiale uddannelser](#)

⁵ [Undervisningsministeriet 2012: Svar vedr. takstforskelle](#)

kunne begrundes med disse to forhold, blev ifølge Undervisningsministeriet udlignet gennem takstforhøjelser til hhx på finansloven i 2008 og 2009.⁶

Sidenhen fik lærerne med OK13 samme arbejdstidsaftale på tværs af de gymnasiale uddannelser, og det førte til yderligere udligning i 2017, hvor hhx-taksten blev hævet, og stx-taksten sænket. Ifølge Undervisningsministeriet havde man dermed udlignet den forskel i undervisningstaxameteret, der frem til OK13 kunne begrundes med forskelle i arbejdstidsregler.⁷

Som det fremgår af tabel 2, er differencen mellem undervisningstaksten til stx og hhx i dag reduceret til 1.840 kr., svarende til 3%. Det kan primært forklares med forpligtelsen til at udbyde naturvidenskabelige fag: Der er ekstra omkostninger forbundet med at udbyde fysik, kemi og biologi pga. særlige krav til undervisningsmaterialer og -udstyr. Derudover stiller udbuddet af idræt og musik også særlige lokalemæssige krav. Og endelig giver den samlede centrale forskel i lærernes overenskomster – på trods af ens arbejdstidsregler – fortsat større lønudgifter på stx og hf end på hhx og htx. Forskellen svarer ifølge GL til 300-400 kr. pr. årselev.⁸

Bygnings- og fællesudgiftstakst

Bygnings- og fællesudgiftstaksterne på tværs af de fire gymnasiale uddannelser er også forskellige. Det skyldes ifølge Børne- og Undervisningsministeriet bl.a. forskelle i grundvilkårene for, hvordan institutionerne har erhvervet deres bygninger. De almene gymnasier overtog bygningerne i 2010 efter et betalingsevneprincip, mens erhvervsskolerne har haft bygningsselveje siden 1995.⁹

Færdiggørelsestakst

Færdiggørelsestaxameteret udløses, når en elev har bestået sine eksamener, og det blev indført på ungdomsuddannelserne i 2003. Ifølge Undervisningsministeriet var baggrunden for indførelsen af færdiggørelsestaxameteret, at man ville øge institutionernes økonomiske incitamenter til at mindske frafaldet og derved medvirke til at realisere det politiske ønske om, at flere unge gennemførte en ungdomsuddannelse.¹⁰

I 2005 fik Undervisningsministeriet foretaget en styringsanalyse, hvori man kan læse forventningerne til konsekvenserne af aktivitetsafhængigt taxameter og færdiggørelsestaxameter. I analysen står bl.a., at taxametersystemets kobling mellem aktivitet og bevillinger rummer positive incitamenter til brugervenlig adfærd og til fornyelse af

⁶ [Undervisningsministeriet 2014: Faktaark om takstforskelle mellem hhx og stx](#)

⁷ [Undervisningsministeriet 2016: Orientering om ændringsforslag til finansloven for 2017](#)

⁸ [GL: Taxameterforskelle mellem de treårige gymnasiale uddannelser](#)

⁹ [Undervisningsministeriet 2014: Faktaark om takstforskelle mellem hhx og stx](#)

¹⁰ [Undervisningsministeriet 2012: Svar til BUU vedr. takstforskelle](#)

uddannelserne med henblik på at kunne tiltrække elever og studerende i en konkurrence på markedslignende vilkår.¹¹

Tillægstakst for bestemte A-niveau-fag

Der gives en tillægstakst til en række A-niveau-fag på stx: Fysik, kemi, biologi, musik, bioteknologi og geovidenskab. Taksten er udtryk for en politisk prioritering. Den blev indført ved overgangen til selveje i 2007, hvor man fra politisk side ønskede at give de almene gymnasier et klart incitament til at oprette bestemte A-fag. De naturvidenskabelige fag og musik på A-niveau er særligt udstyrs- og materialekrævende fag, og desuden gør et tilskud det muligt at oprette små hold.¹²

Tillægstaksten til særlige fag på A-niveau blev ifølge Undervisningsministeriet finansieret inden for den økonomiske ramme, hvormed de almene gymnasier blev overført udgiftsneutralt fra amterne til staten i forbindelse med kommunalreformen.¹³

Socialt taxameter

Det sociale taxameter blev indført i 2015 med det formål at give institutioner med en høj andel frafaldstruede elever midler til at iværksætte en ekstra indsats mod frafald.

Det sociale taxameter omfatter alle ungdomsuddannelser og blev ved indførelsen finansieret af undervisningstaxameteret. Med omlægningen blev der omfordelt ca. 200 mio. kr. til institutioner med mange frafaldstruede elever.¹⁴

Frafaldsrisikoen beregnes ud fra elevernes karaktergennemsnit fra grundskolen sammenholdt med fuldførelsesprocenten på den pågældende ungdomsuddannelse. Der er således for hver gymnasial uddannelse defineret et grundskolekarakterniveau, og elever, der ligger under dette niveau, defineres som frafaldstruede. Karakterniveauet er 7 på stx, 4,5 på hf, 8 på htx og 6,75 på hhx.

Institutionerne kan (jf. tabel 2) få tre forskellige takster, afhængig af andelen af frafaldstruede elever: Institutioner med 38-50% frafaldstruede elever får den laveste takst, institutioner med 51-60% frafaldstruede elever får den mellemste takst, og institutioner med over 60% frafaldstruede elever får den højeste takst. Det sociale taxameter udbetales pr. årselev.

Det sociale taxameter tildeles årligt i en treårig periode, hvorefter andelen af frafaldstruede elever genberegnes, og det kan dermed ændre sig hvert tredje år. Det er senest genberegnet med finansloven for 2022.

¹¹ [Rapport fra Udvalget for analyse af uddannelsesområdets styringssystem, 2005](#)

¹² [Børne- og Undervisningsministeriet: Teknisk gennemgang af taxametersystemet](#)

¹³ [Undervisningsministeriet 2012: Svar til BUU vedr. takstforskelle](#)

¹⁴ [Børne- og Undervisningsministeriet 2020: Evaluering af det sociale taxameter](#)